

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Postavení daně z příjmu fyzických osob v daňovém systému ČR

Position of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic

Student:

Červenková Lenka

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Anna Kovářová

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student:

Lenka Červenková

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace:

02 Veřejná ekonomika a správa

Téma:

Postavení daně z příjmu fyzických osob v daňovém systému ČR
Position of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika daňového systému České republiky
3. Analýza daně z příjmu fyzických osob
4. Zhodnocení výnosů daně z příjmu fyzických osob ve veřejných rozpočtech
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie, úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-423-9.

ŠÍROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. 4. vyd. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-799-7.

VANČUROVÁ, A.; LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2010*. 10. vyd. Praha: I.VOX, 2010. 356 s. ISBN 978-80-86324-86-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Anna Kovářová**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 11.05.2011

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně.

Ostrava dne 1.5.2011

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Charakteristika daňového systému České republiky	3
2.1 Historie daňového systému	3
2.2 Daňový systém v České republice 2010 – 2011	5
2.2.1 Nedaňové veřejné příjmy	5
2.2.2 Daňové veřejné příjmy	6
3. Analýza daně z příjmů fyzických osob	15
4. Zhodnocení výnosů daně z příjmů fyzických osob ve veřejných rozpočtech	23
4.1 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob celkem v letech 2005 – 2009.....	23
4.2 Celostátní výnosy z daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v letech 2005 – 2009.....	25
4.3 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v letech 2005 – 2009.....	27
4.4 Celostátní výnosy z daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v letech 2005 – 2009	29
4.5 Výnos daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu v letech 2005 – 2009	31
4.6 Výnos daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí v letech 2005 – 2009	34
4.7 Výnos daně z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů v letech 2005 – 2009	36
5. Závěr	40
Seznam literatury	42
Seznam zkratk a symbolů	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1. Úvod

Daně – pojem který vyvolává mnoho konfliktů. Stát chce na daních vybrat co nejvíce prostředků do veřejných rozpočtů, lidé a firmy naopak chtějí aby jejich majetek a příjmy byly daněmi zatíženy co nejméně.

Daňový systém České republiky je velmi podobný daňovým systémům vyspělých států Evropy. Liší se od nich pouze v sazbách daní, nezdanitelných částí základu daně, odečitatelnými položkami či slevami na dani. Daňový systém České republiky se skládá ze soustavy daní, které jsou vybírány za určité období od fyzických či právnických osob z jejich spotřeby zboží nebo služeb, kdy daň je součástí ceny tohoto statku nebo z jejich majetků či důchodu. Výnosy daní slouží jako příjem veřejných rozpočtů. V České republice funguje soustava veřejných rozpočtů, která se skládá z e státního rozpočtu a rozpočtů obcí a krajů. Daň nebo její část , jež plyne do veřejných rozpočtů, stanovuje rozpočtové určení daní.

Daň z příjmů fyzických osob slouží jako prostředek, kterým je možné ovlivňovat chování fyzických osob. Výši této daně lze upravovat například pomocí darů na veřejně prospěšné účely, příspěvky na životní pojištění nebo zaměstnáváním handicapovaných osob.

Daně jsou finančním základem veřejných rozpočtů a jejich správou se zabývá ministerstvo financí a na nižší úrovni finanční a celní úřady.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit postavení daně z příjmů fyzických osob v daňovém systému České republiky v letech 2005 - 2009. V jednotlivých kapitolách jsou použity metody srovnávací a časové řady.

Tato práce se skládá ze tří kapitol, které jsou dále členěny na tématické podkapitoly. První kapitola bakalářské práce se zaměřuje na daňový systém České republiky, popisuje jeho historii, daňové reformy v minulosti a následně také současný daňový systém v letech 2010 – 2011. Druhá kapitola se podrobně věnuje dani z příjmů fyzických osob, zjišťuje předmět daně, jaké příjmy fyzických osob jsou od této daně osvobozeny, jaké jsou jednotlivé základy daně podle druhů příjmů. Dále popisuje jaké jsou odečitatelné položky a jaké položky snižují základ daně. Daň je vybírána na základě daňového přiznání a systému záloh. Poslední třetí kapitola se soustřeďuje na popis celostátních výnosů daně z příjmů fyzických osob jako celku v letech 2005 – 2009, následně popisuje celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v letech 2005 – 2009 a následně porovnává výnosy těchto daní ve státním rozpočtu

a rozpočtech obcí a krajů.

Stěžejními zdroji této práce jsou odborné publikace zabývající se daňovými teoriemi a elektronické zdroje.

2. Charakteristika daňového systému České republiky

„U různých autorů najdeme značné množství definic daně. Nejčastěji se používá ta, která definuje daň jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu. Daně jsou placeny buď pravidelně (např. důchodové daně), nebo jednorázově při naplnění určitých skutečností. Daněmi se odnímají příjmy soukromého sektoru, aby se jejich výnosy mohly stát příjmem veřejných rozpočtů. Daň představuje transfer finančních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru.

Daň je rovněž finančně právním institutem, pro účely jejich výběru, závaznosti a mimoekonomické vynutitelnosti jsou upraveny právní formou. Je tedy právním vztahem závazkovým, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost závazek splnit.

Charakteristickým znakem daní je to, že splnění daňové povinnosti nezakládá poplatníkovi nárok na žádné konkrétní plnění ze strany státu. Daň je platbou neekvivalentní a neúčelovou.¹

2.1 Historie daňového systému

Prvopočátky daňového systému lze sledovat již ve starověku a středověku. Docházelo zde k platbám při přechodu nebo přejezdu na hranicích měst, poplatky za průjezd průplavem či tzv. mostné, vybíralo se clo a akcízy – dnes by se daly označit jako spotřební daně. Část těchto zdrojů byla odváděna panovníkovi či vrchnosti. Vyskytují se zde různé způsoby výběru daní - od výběřího daní, který se zavázal odevzdat panovníkovi určitý obnos a musel si tedy zařídit jeho výběr od poplatníků, až po nevybíravé uchvácení majetku.

Po nástupu liberalismu se stávají daně pravidelnými a povinnými, začínají vznikat nové typy daní, výše daně pro poplatníka začíná odpovídat skutečným výnosům a příjmům vlastníka. První důchodová daň – daň z příjmu fyzických osob vznikla v Anglii roku 1799. V roce 1898 vzniká v Německu první státní systém příspěvků na sociální zabezpečení a koncem 19. století vznikají první daně ze zisku právnických osob.

V 90. letech 19. století dochází v Rakousku (jehož součástí jsou i České země) k zavedení tzv. výnosových daní (všeobecná výdělková ze živnosti, daň z podniků veřejně

¹ ŠIROKÝ J. a kol. Daňové teorie s praktickou aplikací (2008, str. 9)

účtujících a jiné daně), ale také k osobní důchodové dani, která byla zpočátku velice nízká, ale během 20. století začala rychle růst.

Ve 20. století dochází k vysokému nárůstu daní. Kterému přispěly i obě světové války. Před válkou je nutné vybírat peníze na zbrojení a po válce k obnově země. Veřejné finance se začaly masivně uplatňovat v hospodářské politice států, což vedlo k velkému nárůstu daní. Příspěvky na sociální zabezpečení byly odděleny od přímých daní. V posledních desetiletích 20. století jsou zaváděny nejnovější daně, daň z přidané hodnoty a ekologické daně.

Daňové reformy

Pod pojmem daňová reforma rozumíme podstatnou změnu daňových zákonů, které ovlivní ekonomický růst a spravedlivější přerozdělování daňového břemene. Po 2. světové válce je již hospodářství jednotlivých zemí propojeno tak, že stát, který uskuteční reformu jako první ovlivní ekonomicky i intelektuálně zbytek světa. Dochází k tzv. vlnám daňových reforem.

První vlna reform

Začala po 2. světové válce a vedla k rozšíření a zavádění systémů sociálního pojištění oddělením příspěvků na sociální pojištění od důchodových daní. Tato první vlna byla ukončena v roce 1965.

Druhá vlna reform

Tuto vlnu iniciovala Francie, která zavedla v roce 1967 daň z přidané hodnoty jako všeobecnou spotřební daň. Tuto daň zavedli v 60. až 80. letech ve vyspělých zemích v souvislosti se vstupem do ES, v 90. letech v souvislosti s rozvojem obchodů nečlenských států s členskými zeměmi ES. Tato vlna trvala od 60. do 90. let minulého století.

Třetí vlna reform

Jako snaha o obnovení ekonomické aktivity a proti přílišnému, složitému a nespravedlivému zdanění, vznikla reforma v USA. Snahou této reformy bylo zvýšit ekonomickou motivaci subjektů, zvýšit spravedlnost a přehlednost daní, zjednodušit daňové zákony a zachovat daňové výnosy.

Reforma v Československu

Daňová reforma započala roku 1990, kdy Československo přecházelo z centrálně plánované ekonomiky na tržní ekonomiku a vyvrcholila v roce 1993, kdy vešly v platnost nové daňové zákony a uskutečnily se významné změny. I když k 1.1.1993 došlo k rozdělení Československa, tyto daňové zákony byly schvalovány společným parlamentem ještě v roce 1992, a proto měly obě republiky zpočátku stejné daně. Později přicházely novely těchto zákonů a nyní jde již o dva velmi odlišné systémy.

Za nejpodstatnější změnu pokládám zavedení nové daně - daň z přidané hodnoty, která nahradila dřívější daň z obratu. Další zavedené daně byly daň spotřební a daň silniční. Doposud používanou daň domovní nahradila daň z nemovitosti. Daň dědická, darovací a z převodu nemovitosti nahradila dosud používané notářské poplatky.

Od roku 2003 u nás probíhá významná reforma veřejných financí, která byla vyvolána potřebou zastavit růst vládního dluhu. Hlavním cílem reformy daní je stabilizovat jejich výši a omezit daňové úniky. Místo odpočtu od základu daně z příjmu se zavedly slevy na dani a pro poplatníky je nejdůležitější změnou snížená sazba daně – zavedení tzv. rovné daně u daně z příjmu fyzických osob ve výši 15%.²

2.2. Daňový systém v České republice 2010 - 2011

Nejprve bychom si měli vysvětlit pojem daňový systém. Národní ekonomiky nepoužívají jednu velkou daň k naplnění veřejných rozpočtů, ale několik menších daní, které mají mezi sebou různé vazby. V této souvislosti hovoříme o soustavě daní nebo daňovém systému.

2.2.1 Nedaňové veřejné příjmy

Nedaňové veřejné příjmy tvoří pouze malou část veřejných rozpočtů. Patří mezi ně například výnosy z prodeje státního majetku (kapitálové příjmy), úvěrové příjmy a dotace z mezinárodních fondů.

Příspěvky do státních fondů – pro příklad z každého vstupného do kina plyne 1,- Kč do Fondu pro podporu a rozvoj České kinematografie.

Poplatky - jsou platby za služby poskytované veřejným sektorem. Mají zprostředkovatelský charakter a lze se mu vyhnout, na rozdíl od daně.

U nás hlavně:

správní poplatky – což je například poplatek za výpis z katastru nemovitostí, výpis z trestního rejstříku, vystavení cestovního pasu apod.

poplatek za užívání dálnic – dálniční známka. Zde se jedná o zvláštní druh poplatku, který je hrazen tím, že si zakoupíme dálniční nálepku. Tento poplatek vhodně demonstruje možnost vyhnout se jeho úhradě, stačí nepoužívat dálnice. Výnos z dálničních známek plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury, ze které se hradí především výstavba silnic a dálnic.

Poplatek místní – v podstatě daň ukládaná na místní úrovni. Uložení místního poplatku

² KUBÁTOVÁ, K. Daňová teorie úvod do problematiky (2006, str. 11-16)

a jeho konstrukce při respektování zákonných omezení je pouze v pravomoci obce samotné.

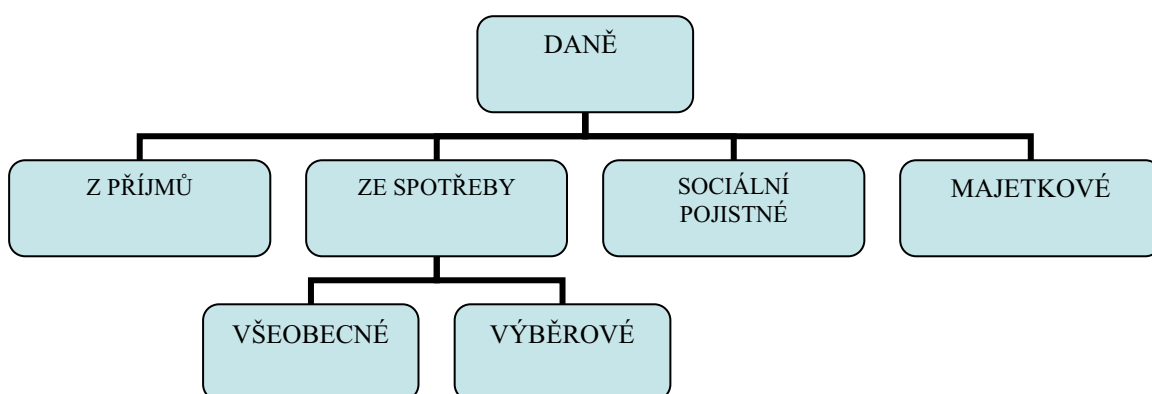
V současné době mohou obce vybírat tyto poplatky:

- poplatek ze psů
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt
- poplatek za užívání veřejného prostranství
- poplatek ze vstupného
- poplatek z ubytovací kapacity
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku s možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace ³

2.2.2 Daňové veřejné příjmy

Daňové příjmy patří mezi nejvydatnější veřejné příjmy. Přehled daní, které se používají v daňovém systému České republiky je v následujícím schématu.

Schéma 2.1 Daně daňového systému České republiky

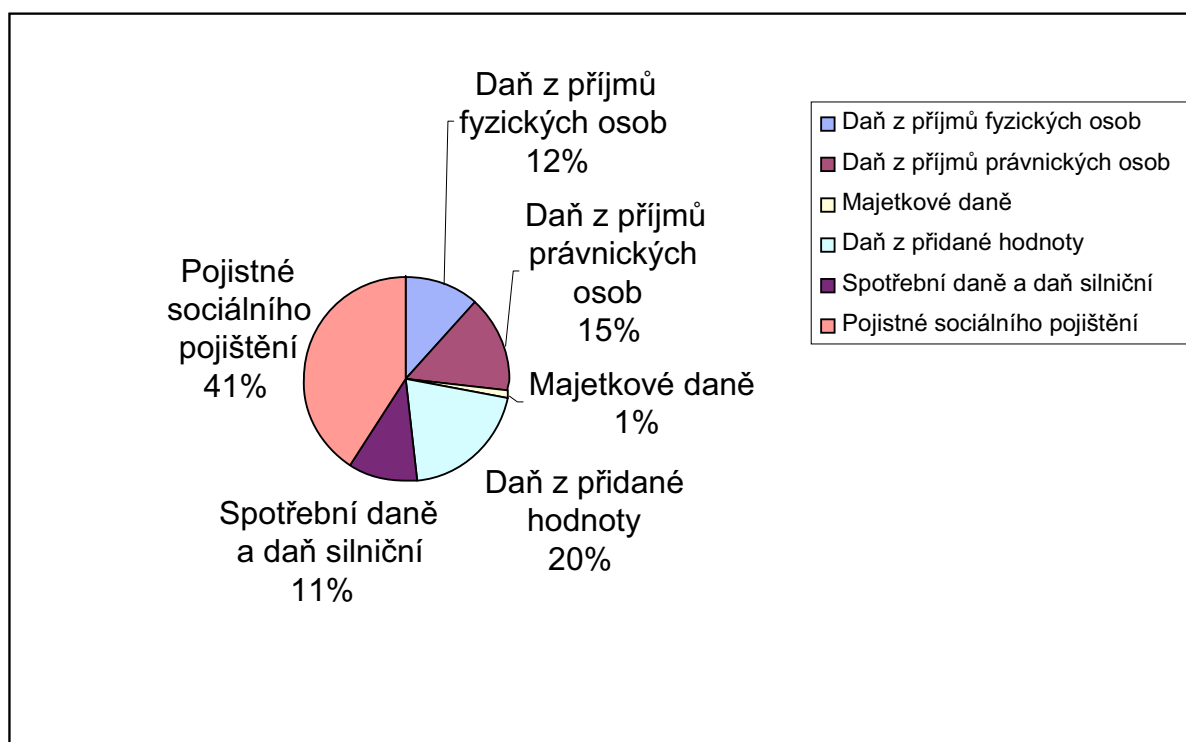
Zdroj: Vlastní zpracování dle Daňového systému České republiky 2010

³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.39- 40)

V tomto schématu jsou daně tříděny podle předmětu zdanění, tak jak to odpovídá třídění daní podle OECD.⁴

Daňový mix – vypovídá jakému typu daní dává daný stát přednost a jaký potlačuje. Význam jednotlivých druhů daní se nejčastěji měří prostřednictvím podílu výnosu jednoho typu daní na celkovém daňovém výnosu. V České republice poslední dobou klesá podíl daní z příjmů v daňovém mixu. Zvyšuje se podíl daně ze spotřeby, ta má menší negativní účinky na ekonomickou aktivitu. Například snížená sazba daně z přidané hodnoty se v letech 2007 – 2010 zvýšila na dvojnásobek a v budoucnu bude nadále vzrůstající tendence.⁵ Již nyní vláda uvažuje o zvýšení této sazby z nynějších 10% až na 20% od roku 2012.

Graf 2.1 Daňový mix v Českém daňovém systému v roce 2008

Zdroj: Vlastní zpracování dle Daňového systému České republiky 2010

V tomto grafu získáme přehled o podílu daní z příjmů, daní ze spotřeby, majetkových daní a pojistného sociálního pojištění na celkových daňových příjmech. Údaje u pojistného na

⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.47)

⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.47)

sociální pojištění jsou sníženy o část příspěvků zaměstnavatelů na sociální a zdravotní pojištění (zaměstnanců vládního sektoru), která podléhá konsolidaci.⁶

Daně z příjmů

Daně z příjmů existují v České republice dvě. Daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Ve svém součtu se jedná o třetí nejdůležitější rozpočtový příjem.

Daň z příjmů fyzických osob (DPFO)

Jedná se o daň přímou, je to univerzální daň, které podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců.

Osobní důchodové daně jsou ve většině zemí považovány za daně nejdůležitější. Je jim přisuzována největší míra komplexnosti, spravedlnosti i ekonomické efektivity. Při svém vzniku mívala tato daň pouze několikaprocentní sazby a týkala se pouze vysokých důchodů. Po 2. světové válce sazby této daně neustále vzrůstaly. V České republice byla k 1.1.1993 zavedena daňovou reformou daň z příjmů fyzických osob. Jejím cílem je zdanění globálního důchodu každého jednotlivce tak, aby neexistoval rozdíl mezi zdaněním důchodů pocházejících z různých zdrojů. Osobní důchodová daň svými vlastnostmi podporuje spravedlnost i efektivnost daňového systému. Za nejpodstatnější dobré vlastnosti této daně se považuje např. :

- odpovídá principu platební schopnosti (jedině u osobní důchodové daně lze progresivní dopad vložit přímo do její konstrukce)
- výnosy daně jsou pružné (hospodářský růst se projevuje růstem osobních důchodů a také posunem poplatníků do vyšších daňových pásem, takže výnosy daně rostou poměrně rychle
- není problém se zdrojem platby daně. Velkou výhodou u osobní důchodové daně je, že se vznikem předmětu daně (důchodem) vzniká současně zdroj jejich placení.

Hlavní výnosy osobních důchodových daní plynou z následujících druhů důchodů:

- důchody pracovní (tvoří asi $\frac{3}{4}$ všech zdanitelných příjmů)
- důchody z podnikání
- nájemné

⁶ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.48)

- veřejné penze (starobní důchody) – toto neplatí pro Českou republiku, ale jinde ve světě jsou tyto důchody běžně zdaňovány
- kapitálové výnosy realizované ⁷

Základnou osobní důchodové daně je celkový zdanitelný důchod, snížený o odpočitatelné položky a slevy na dani.

Mezi slevy na dani patří:

- sleva na poplatníka
- sleva na dítě
- sleva na dítě ZTP/P
- sleva na vyživovaného partnera
- sleva na vyživovaného partnera ZTP/P
- sleva na ZTP/P poplatníka
- sleva na invalidní důchod 3. stupně
- sleva na invalidní důchod 1. a 2. stupně
- sleva na studenta

Odpočitatelné položky od základu daně:

- dary
- zaplacené úroky z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru
- příspěvky placené poplatníkem na penzijní připojištění
- pojistné na soukromé životní pojištění

Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob je určena pro všechny právnické osoby. Předmětem daně jsou veškeré příjmy z činnosti a z nakládání s majetkem, u nepodnikatelských subjektů potom zejména příjmy z činnosti uskutečňovaných za účelem dosahování zisků. Základ daně se odvozuje od účetního výsledku hospodaření před zdaněním a potom se snižuje o několik nestandardních odpočtů. Sazba této daně je také lineární, ale odlišná od sazby daně z příjmů fyzických osob.

⁷ KUBÁTOVÁ, K. Daňová teorie úvod do problematiky (2006, str. 54-56)

Majetkové daně

Majetkové daně jsou jen doplňkovým daňovým příjmem. Výnos těchto daní je poměrně stabilní, ale není vysoký. Mezi majetkové daně patří daně z nemovitostí a převodové daně.

Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí se vybírá podle polohy nemovitosti, nikoliv podle bydliště či sídla poplatníka. Výnos daně z nemovitostí je příjmem obcí. Daň z nemovitostí zahrnuje daň z pozemků a ze staveb.

- **daň z pozemků** se vybírá ze zemědělské půdy, ze stavebních a ostatních pozemků. Základem daně je výměra pozemků v m². Sazba daně je diferencována, především podle typu pozemků a pevná. U zemědělské půdy je základem daně výměra pozemků v m² násobená průměrnou cenou půdy. Sazba daně je lineární.
- **Daň ze staveb** – základem této daně je půdorys staveb v m². Sazba daně je diferencovaná a pevná, zvyšuje se s dalším nadzemním podlažím stavby.

Daně převodové

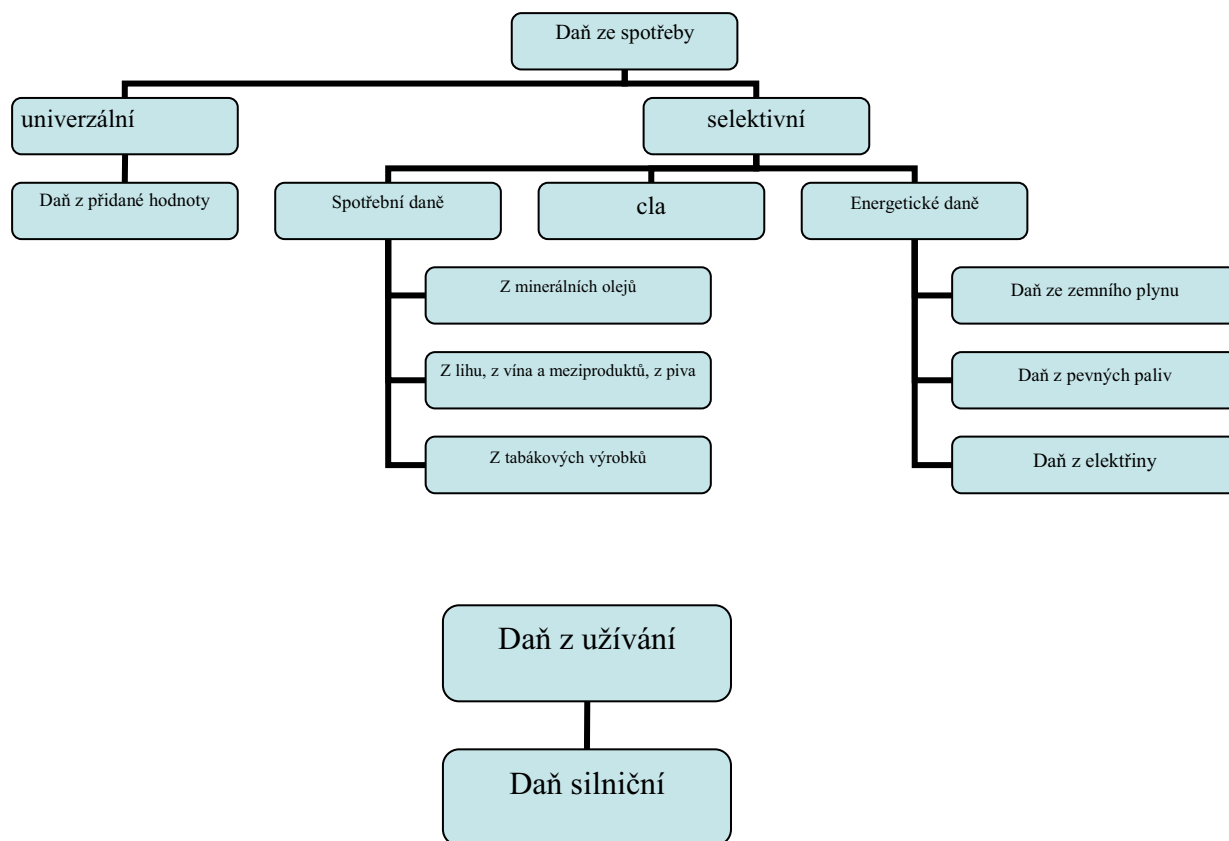
- **daň dědická a darovací** je jednorázová daň, která se vyměřuje při bezúplatném převodu majetku. Výnos této daně je téměř zanedbatelný, jelikož od roku 2008 jsou od této daně osvobozeni blízcí příbuzní. Sazba této daně je progresivní.
- **Daň z převodu nemovitostí** je také jednorázovou daní a vybírá se ze všech převodů s výjimkou převodu dědictvím a darováním. Základem daně je zpravidla kupní cena nebo ocenění podle zákona o oceňování. Sazba je jednotná a lineární.

Daň ze spotřeby

Daně ze spotřeby jsou daně jejichž objektem je spotřeba. Rozdělujeme je na všeobecné a selektivní (výběrové). Daň ze spotřeby, které se uplatňují v současném daňovém systému v České republice znázorňuje schéma 2.2 ⁸

⁸ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.50-52)

Schéma 2.2 Daň ze spotřeby v České republice

Zdroj: Vlastní zpracování dle Daňového systému České republiky 2010

V poslední době se podíl daní ze spotřeby zvyšuje, jejich obliba roste a to hlavně z důvodů, že tato daň se stává součástí ceny a běžný člověk ji „nevidí“.

Daň z přidané hodnoty

Jedná se o všeobecnou daň ze spotřeby. Podléhá jí dodání zboží, poskytování služeb, převod nemovitostí a dovoz zboží z třetích zemí. Výhodou této daně je, že může mít široký předmět daně a nemusí se omezit pouze na zboží. Sazba této daně je u nás lineární a diferencovaná se dvěma úrovněmi.

Spotřební daně

Daně výběrové (selektivní) ze spotřeby, kterým podléhá 5 komodit zboží:

- daň z minerálních olejů

- daň z lihu
- daň z vína
- daň z piva
- daň z tabákových výrobků.

Předmětem daní je jejich výroba a dovoz. Základem daní je počet fyzických jednotek vyrobeného nebo dovezeného zboží. Sazba je pevná a diferencovaná.⁹

Daň z energií

Jedná se o daň na ochranu životního prostředí a byla zavedena v roce 2008. V současné době se jedná o tři daně:

- daň ze zemního plynu
- daň z pevných paliv
- daň z elektřiny

Těmito daněmi se zatěžují dodávky energií konečnému spotřebiteli.

Clu

Jedná se o specifickou daň ze spotřeby a je to povinná platba spojená s přechodem zboží přes hranici státu. Nyní se ovšem odstraňují překážky pro volný pohyb zboží a význam cel postupně klesá. Evropská unie funguje jako celní unie a tak clu podléhá pouze zboží dovezené ze států mimo Evropskou unii.

Daň silniční

Daň silniční má velmi specifické postavení, zatěžuje užívání motorových vozidel. Poplatníci jejím prostřednictvím přispívají na výstavbu a údržbu silnic a dálnic, které jejich motorová vozidla využívají. Daň je uložena poplatníkům, zpravidla provozovatelům motorových vozidel, kteří ji hradí v pravidelných intervalech. Předmětem daně jsou silniční motorová vozidla. U osobních automobilů jen pokud jsou používány k výdělečné činnosti. Sazba daně je pevná a diferencovaná u osobních automobilů podle zdvihového objemu motoru a u užitkových vozidel podle celkové hmotnosti a počtu náprav.

Sociální pojistné

Specifické postavení mezi daněmi má pojistné na sociální pojištění, které plyne-li do veřejného rozpočtu nebo státních fondů, splňuje všechny atributy daně. Takovou pozici má v Českém daňovém systému pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění má také charakter veřejného příjmu, i když plyne zdravotním pojišťovnám.¹⁰

⁹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.52-53)

Pojistné na veřejné zdravotní pojištění

Pojistné na veřejné zdravotní pojištění za zaměstnance odvádějí zaměstnavatelé a vyměřovacím základem (obdoba základu daně) je v zásadě hrubá mzda očištěná o některé příjmy. Sazba pojistného je lineární a jednotná. Toto pojistné hradí i osoby, které mají příjmy z podnikání tzv. osoby samostatně výdělečně činné, ale i osoby bez zdanitelných příjmů.

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Jedná se o jednotnou platbu, ve které je obsaženo pojistné na nemocenské pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné za zaměstnance opět odvádějí zaměstnavatelé a vyměřovací základ je shodný jako u pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Osoby samostatně výdělečně činné musejí povinně hradit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. K nemocenskému pojištění se přihlašují dobrovolně. Pojistné na sociální zabezpečení lze z hlediska zaměstnavatele vnímat jako daň nepřímou – v podstatě platba hrazená z užívání pracovní síly. U zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných jde o daň přímou, která se podobá dani z příjmů.¹¹

¹⁰ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.53-55)

¹¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.55)

3. Analýza daně z příjmů fyzických osob

Osobní důchodová daň je velmi důležitou součástí každého moderního daňového systému. Na tuto daň jsou kladeny nejvyšší požadavky. Má zohlednit sociální postavení poplatníků a tím umožnit přerozdělování vytvořeného důchodu od osob s vyššími příjmy k osobám s nižšími příjmy. Svými konstrukčními prvky má přispět k tomu, aby se poplatník choval v souladu se stanovenými prioritami společnosti. K tomu se využívá osvobození od daně, odpočtů od základu daně, slev na dani apod.

Daň z příjmů fyzických osob se vypočítává za zdaňovací období což je u této daně vždy kalendářní rok. Poplatníci této daně jsou všechny fyzické osoby, které dělíme na daňové rezidenty a nerezidenty.

Daňový rezident je fyzická osoba, která má na území České republiky bydliště anebo na území České republiky pobývá alespoň 183 dní. Daňový rezident má neomezenou daňovou povinnost, to znamená, že dani z příjmů fyzických osob podléhají všemi svými celosvětovými příjmy, jak příjmy z České republiky tak i příjmy ze zahraničí.

Nerezidenti neboli cizozemci jsou všechny fyzické osoby, které nejsou daňovým rezidentem. Nerezident podléhá dani z příjmů fyzických osob jen příjmy ze zdrojů na území České republiky. Můžeme také říci, že má omezenou daňovou povinnost.¹²

Předmět daně z příjmů fyzických osob

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou:

„Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6)

- příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního poměru,
- příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností,
- odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob.

Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7)

- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- příjmy ze živnosti,
- příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů,

¹² VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.137-138)

- podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku.

Příjmy z kapitálového majetku (§ 8)

Příjmy z kapitálového majetku, pokud nejde o podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku (ty patří do § 7) a příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního poměru (ty patří do § 6). Jsou to např. podíly na zisku (dividendy) z majetkového podílu, úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem, plnění ze soukromého životního pojištění, úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček.

Příjmy z pronájmu (§ 9)

Příjmy z pronájmu, pokud nepatří mezi příjmy podle § 6 až 8. Jsou to například příjmy

z pronájmu nemovitostí (jejich částí) nebo bytů (jejich částí) a příjmy z pronájmu movitých věcí, kromě příležitostného pronájmu (ty patří do § 10).

Ostatní příjmy (§ 10)

Jsou to např. příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, přijaté výživné a důchody, výhry v loteriích, ceny z veřejných soutěží.“¹³

Příjmy vyňaté z předmětu daně z příjmů fyzických osob patří především:

- příjmy z dědictví
- příjmy získané darováním s výjimkou darů získaných v souvislosti se závislou činností a funkčními požitky nebo s podnikáním a jinou samostatnou výdělečnou činností
- přijaté úvěry a půjčky¹⁴

Řada příjmů, které jsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny. Např.:

¹³ <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/dan-z-prijmu-tuzemsko/prijmy-a-vydaje/> [cit. 19.4.2011]

¹⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.138)

- sociální příjmy a transfery (dávky z veřejných rozpočtů – penze, dávky státní sociální podpory, dávky z nemocenského a veřejného zdravotního pojištění, stipendia, příspěvky od nadací, občanských sdružení atd.)
- náhrady škody, pojistná plnění (úrazové pojištění osob, pojištění na denní dávku v nemoci. Osvobození se nevztahuje na pojistná plnění, která mají přímý vztah k podnikání, jiné samostatné výdělečné činnosti nebo k pronájmu.)
- příjmy z prodeje majetku (majetek, který se nepoužíval k podnikání – nebyl vložen do obchodního majetku.)¹⁵

Zvláštní sazba daně – některé druhy příjmů jako např. úroky z vkladů na účtu, honoráře autorů do novin a časopisů, výděly na základě dohody o provedení práce s příjmem do 5000 Kč, pokud nedošlo k podpisu prohlášení k dani jsou zdaňovány zvláštní sazbou daně – srážková daň.

Základ daně

Základem daně jsou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období od kterých se odečtou výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, případně se uplatní daňové paušály. Pouze u příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti a u příjmů z pronájmu je možné jít do záporu (jedná se o tzv. daňovou ztrátu). Tuto daňovou ztrátu lze uplatnit i v následujících zdaňovacích obdobích (nejdéle však v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po zdaňovacím období, za které se daňová ztráta vyměřila).

U každého z těchto příjmů se počítá základ daně zvlášť, jde o tzv. dílčí základy (použijí se jednotlivé přílohy k přiznání k dani z příjmů), tyto dílčí základy se následně sečtou a vypočte se daňová povinnost.

Do základu daně se nezahrnují příjmy osvobozené od daně a příjmy, které jsou zdaněny zvláštní sazbou daně ze samostatného základu daně.

¹⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.139)

Odečitatelné položky

„Odečitatelné položky se uplatňují ještě před výpočtem daně. Jejich odečtením se sníží daňový základ, ze kterého se počítá 15% daň z příjmu.

Odečitatelné položky blíže charakterizuje zákon o daních z příjmu v §34. Jedná se o položky:

- Daňové ztráty
- Výdaje na realizaci projektů výzkumu a vývoje

Daňová ztráta

Ztrátou se rozumí stav, kdy výdaje přesáhnou příjmy, a to na základě účetnictví či daňové evidence. Z toho plyne, že pokud se uplatňují při svém podnikání či jiné samostatně výdělečné činnosti paušální výdaje, nelze se dostat do ztráty. Aby se dala uplatnit daňová ztráta jako odečitatelná položka v daňovém přiznání, je zapotřebí vyplnit zvláštní přílohu. Daňovou evidenci a doklady jsme povinni uschovat.

Daňovou ztrátu nelze uplatnit v roce, ve kterém vznikla. Nejdříve ji lze uplatnit v roce, ve kterém se dosáhne zisku. Daňovou ztrátu lze uplatňovat po částech, ale i celou v jednom roce, ne však déle než 5 let po tom co tato ztráta vznikla.

Výdaje na realizaci projektů výzkumu a vývoje

Výdaje na realizaci projektů výzkumu a vývoje musí splňovat podmínky jako daňově uznatelné náklady a zároveň na tuto realizaci nebyly poskytnuty dotace ani jiná podpora z veřejných zdrojů.

Za splnění zákonných podmínek lze uplatnit tyto odečitatelné položky v 100% výši.“¹⁶

Nezdanitelné části základu daně

Základ daně může poplatník snížit o některé položky, které jsou ze zákona nezdanitelné např.:

¹⁶ <http://www.mojezivnost.cz/dane/odecitatelne-polozky> [cit.19.4.2011]

- **Dary** - jejich hodnota musí přesáhnout 2 % ze základu daně nebo činit alespoň 1000 korun, v úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce se oceňuje částkou 2000 korun.
- **Úroky** zaplacené ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru poskytnutého na bytové potřeby - max. ve výši 300.000 korun ročně. Podmínkou je vlastnictví bytu, domu.
- **Příspěvky** zaplacené poplatníkem na penzijní připojištění se státním příspěvkem - částka, kterou lze odečíst se rovná celkově zaplaceným příspěvkům sníženým o 6000 korun, max. výše činí 12.000 korun ročně.
- **Pojistné** zaplacené poplatníkem v kalendářním roce na jeho soukromé životní pojištění - doba trvání smlouvy činí min. 5 let a nárok na čerpání je navázán na dosažení 60 let věku, max. lze odečíst 12.000 korun ročně.
- **Členské příspěvky** zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace odborové organizaci - odečíst lze částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, s výjimkou příjmů zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně, maximálně však do výše 3000 korun za zdaňovací období.
- **Úhrady za zkoušky** ověřující výsledky dalšího vzdělávání - nejvýše do částky 10.000 korun ročně (zdravotně postižení 13.000 korun, těžce zdravotně postižení 15.000 korun).

Sazba daně z příjmů fyzických osob

Sazba daně z příjmů fyzických osob byla v letech 1993 – 2007 klouzavě progresivní. Od roku 2008 je lineární a to ve výši 15 %.

Slevy na dani

Slevy na dani snižují již vypočítanou daňovou povinnost. Slevu si mohou uplatnit všichni poplatníci, tj. podnikatelé ve svém daňovém přiznání i zaměstnanci prostřednictvím ročního zúčtování u zaměstnavatele.

„Základní sleva – **slevu na poplatníka** 24 840,- Kč mohou uplatnit všichni, kteří měli v roce 2010 zdanitelné příjmy, bez ohledu na skutečnost, zda tyto příjmy trvaly po celý kalendářní rok. Od roku 2011 je zavedena tzv. povodňová daň (takto vybrané peníze navíc by měly

putovat do zvláštní položky rozpočtu, určené na protipovodňová opatření a odstraňování škod po záplavách). Sleva na dani se snižuje o 100,- Kč měsíčně tj. na 23 640,- Kč ročně.

Další často uplatňovanou slevou je **sleva na vyživovaného partnera** žijící s poplatníkem ve společné domácnosti. Roční sleva činí 24 840 Kč. V případě, že došlo k uzavření manželství v průběhu roku, činí 1/12 z částky 24 840 Kč za každý měsíc, ve kterém byla uplatněná osoba k 1. dni manželkou (manželem). Podmínkou je, že příjem takto uplatněné osoby nepřesáhne 68 000 Kč za celý rok. Přihlíží se k hrubé mzdě (ne superhrubé), hrubým příjmům z podnikání (tržbám), k příjmům z pronájmu, důchodům ze sociálního zabezpečení (starobní, invalidní), nemocenským dávkám, peněžité podpoře v mateřství a dávkám v nezaměstnanosti. Nepřihlíží se k rodičovskému příspěvku, k dávkám státní sociální podpory, ke zvýšení důchodu pro bezmocnost, stipendiu při soustavné přípravě na budoucí povolání, dávkám sociální péče, dávkám pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na péči.

Sleva na invaliditu prvního nebo druhého stupně činí 2520,- Kč , na invaliditu třetího stupně 5040,- Kč. Posuzuje se vždy k prvnímu dni měsíce, ve kterém byl vyplácen.

Sleva na ZTP/P poplatníka. Uplatňuje poplatník, který má zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce. Slevu uplatňuje ve výši 4020,- Kč ročně.

Sleva na studenta do 26 let věku. Podnikající nebo pracující student má nárok na slevu 4020,- Kč z titulu soustavné přípravy na budoucí povolání a to až do 26 let věku, případně 28 let věku u prezenční formy doktorského studia na vysoké škole. Posuzuje se včetně měsíce dovršení tohoto věku, vždy za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku studium trvalo.

Daňové zvýhodnění na vyživované dítě

Vypočtená daňová povinnost poplatníka se dále snižuje o zvýhodnění na vyživované dítě ve společné domácnosti. Vždy o 1/12 z částky 11 604 Kč na každé dítě od měsíce, ve kterém se narodilo. Vyživovaným dítětem je nezletilé dítě, které žije s poplatníkem ve společné domácnosti, včetně měsíce, kdy dovrší 18 let. Dále zletilé dítě, které nepobírá invalidní důchod třetího stupně a soustavně se připravuje na budoucí povolání. Způsob uplatnění: Potvrzení, že druhý manžel zvýhodnění neuplatňuje (od zaměstnavatele, případně čestné

prohlášení, pokud druhý z manželů podává daňové přiznání). U zletilých dětí potvrzení školy o studiu.“¹⁷

Tabulka 3.2 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Slevy na dani a daňové zvýhodnění v Kč

Sleva na dani	2010	2011	2011 (měsíčně)
Poplatník	24840	23640	1970
Manželka/manžel v domácnosti	24840	24840	jen v ročním zúčtování
Invalidní důchod prvního nebo druhého stupně	2520	2520	210
Invalidní důchod třetího stupně	5040	5040	420
Držitel průkazu ZTP/P	16140	16140	1345
Student do 26 let věku	4020	4020	335
Daňové zvýhodnění (bonus) na dítě	11604	11604	967
- maximální daňový bonus	52200	52200	4350
- minimální daňový bonus	100	100	50

Zdroj: Slevy na dani a daňové zvýhodnění zpracované Podnikatel.cz

Výpočet daňové povinnosti

Nejprve se získá základ daně, který se upravuje pomocí nezdanitelných částí základu daně. Tyto odpočty se odečítají od základu daně každý nezávisle na ostatních tzn. bez jakéhokoliv pořadí. Před výpočtem daně se základ po snížení zaokrouhluje na celé stokoruny dolů. Z něho se určí velikost daně prostřednictvím sazby daně z příjmů fyzických osob, která je od roku 2008 lineární a to ve výši 15%. Od takto vypočtené daně se následně odečtou slevy na dani, čímž vznikne daň po slevách, od které se ještě odečte daňové zvýhodnění na děti. Takto vznikne buď daňová povinnost nebo daňový bonus. O výplatu daňového bonusu může poplatník požádat pokud splní následující podmínky:

- Hrubé příjmy v základu daně, kromě příjmů v dílčím základu daně, musí dosáhnout alespoň výše šestinásobku minimální mzdy, tj. v roce 2010 částku 48 000,- Kč
- Nárok na bonus musí činit alespoň 100,- Kč

Daňový bonus může činit maximálně 52 200,- Kč za zdaňovací období. Daňový bonus není přeplatkem na dani, ale je to transfer poskytovaný prostřednictvím daňové správy.¹⁸

¹⁷ <http://www.podnikatel.cz/clanky/slevy-na-dani-v-roce-2010-a-jejich-uplatneni/> [cit. 23.4.2011]

¹⁸ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.156-169)

Výběr daně

Daň z příjmů fyzických osob se vybírá dosti komplikovaně. Zdaňovacím obdobím u daně z příjmů fyzických osob je kalendářní rok.

Daňové přiznání je poplatník povinen podat do konce března následujícího roku, pokud za něj nepodává daňové přiznání daňový poradce nebo advokát nebo mu tuto lhůtu neprodlouží správce daně. Ke stejnému datu je daň i splatná, ale jednorázový výběr daně by zvláště u fyzických osob byl velmi nepraktický pro obě strany, proto se tato daň platí především v zálohách.¹⁹

Tyto zálohy se odečtou od vypočtené daňové povinnosti a rozdíl určí doplatek, který musí poplatník doplatit nebo přeplatek, který je poplatníkovi od finančního úřadu vrácen.

Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti

„V našem prostředí je už dlouho pravidlem vyplácet mzdu měsíčně, a tak je vhodné právě na výplatu měsíční mzdy vázat odvod daně. Abychom zaměstnance co nejméně zatěžovali administrativními povinnostmi, tak jako ve většině vyspělých států, i u nás se daň z příjmů ze závislé činnosti vybírá prostřednictvím zaměstnavatele. Zaměstnavatel, který příjem ze závislé činnosti vyplácí, sráží daň, nebo častěji zálohu na daň u zdroje. Tím se jednak zajistí relativně pravidelný tok příjmů veřejných rozpočtů a jednak se sníží administrativní náklady výběru daně.“²⁰

Pokud má poplatník příjmy od více zaměstnavatelů, musí si stanovit jednoho zaměstnavatele jako hlavního a druhého jako dalšího zaměstnavatele. U hlavního zaměstnavatele podepíše Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob k příjmům ze závislé činnosti a funkčním požitkům. Tímto prohlášením určuje zaměstnavatele, u kterého se výpočet sražené částky daně z měsíční mzdy bude co nejvíce přibližovat pravděpodobnému podílu na daňové povinnosti za zdaňovací období. U dalšího zaměstnavatele, pokud je hrubý příjem do 5000,- Kč tvoří tento příjem samostatný základ daně a je zdaňován zvláštní sazbou.

¹⁹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.170)

²⁰ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.171)

Pokud je hrubý příjem nad 5000,- Kč , který netvoří samostatný základ daně, odvádí se záloha na daň z příjmů ze závislé činnosti.²¹

²¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. Daňový systém České republiky 2010 (2010, str.171-175)

4. Zhodnocení výnosu daně z příjmu fyzických osob ve veřejných rozpočtech

Daň z příjmů fyzických osob zahrnuje daň z příjmů ze závislé činnosti, ze samostatné výdělečné činnosti a daň z příjmů z kapitálových výnosů. V České republice existují čtyři hlediska rozdělování daní, a to na daně sdílené, kdy výnos daně je rozdělován do více typů veřejných rozpočtů a daně svěřené, kdy celý výnos daně je svěřen jednomu veřejnému rozpočtu. Dále na daně státní, ty které stanovuje stát a daně místní, u nichž mají pravomoci k jejich stanovení místní samosprávné orgány.

4.1 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob celkem v letech 2005 - 2009

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob dosáhl v roce 2005 142,4 mld. Kč (plnění rozpočtu na 98,5 %) a byl proti stejnému období roku 2004 vyšší o 9,1 mld. Kč, t.j. o 6,8 %.

Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 94,8 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 36,4 mld. Kč a do rozpočtů krajů 11,2 mld. Kč. Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v tomto roce činí 22,12%.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob za rok 2006 dosáhl 136,8 mld. Kč (plnění rozpočtu na 97,4%) a byl proti stejnému období roku 2005 nižší o 5,6 mld. Kč, t.j. o 3,9 %. Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 91,6 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 34,0 mld. Kč a do rozpočtů krajů 11,2 mld. Kč. Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v roce 2006 činí 20,8%.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob za rok 2007 dosáhl 151,5 mld. Kč (plnění rozpočtu na 103,3 %) a byl proti stejnému období roku 2006 vyšší o 14,7 mld. Kč, tj. o 10,7 %. Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 102,1 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 36,9 mld. Kč a do rozpočtů krajů 12,4 mld. Kč. Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech byla v tomto roce 20,57%.

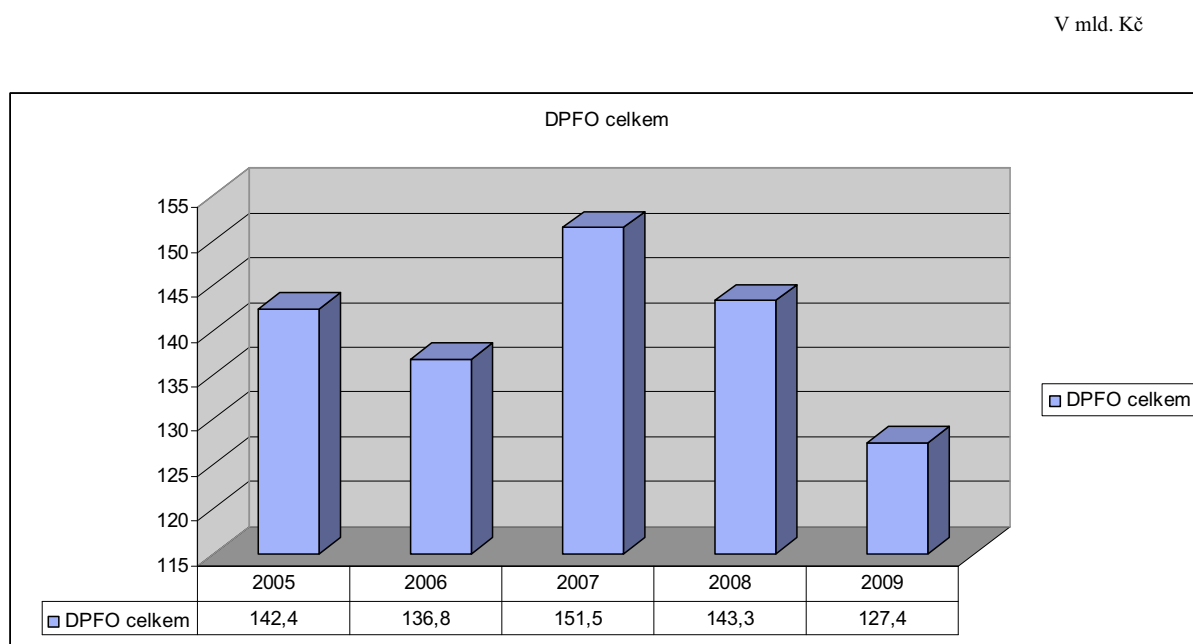
Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob za rok 2008 dosáhl 143,3 mld. Kč a byl proti stejnému období roku 2007 nižší o 8,1 mld. Kč, tj. o 5,4 %. Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 95,0 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 36,7 mld. Kč a do rozpočtů krajů 11,7 mld. Kč. Procentuální podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v roce 2008 činí 18,74%.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob za rok 2009 dosáhl 127,4 mld. Kč (plnění rozpočtu na 78,2 %) a byl proti stejnému období roku 2008 nižší o 15,9 mld. Kč, tj. o 11,1 %.

Z celkového inkasa státnímu rozpočtu zůstalo 85,7 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 31,0 mld. Kč a do rozpočtů krajů 10,7 mld. Kč. Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v tomto roce činí 18,72%.

Nejvyšší podíl daně z příjmů fyzických osob na celkových celostátních daňových příjmech byl v roce 2005, kdy tento podíl činil 22,12%

Graf 4.1 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob v letech 2005 – 2009

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výnosů v letech 2005 - 2009

Z grafu 4.1 je vidět že nejvyšší celostátní výnosy z DPFO celkem byly v roce 2007, následuje rok 2008, 2005, 2006 a nejnižší výnosy byly v roce 2009. Prudký pokles výnosů DPFO v roce 2009 evidentně souvisel s celosvětovou krizí. V České republice v tomto roce vzrostla nezaměstnanost. Dle údajů Českého statistického úřadu v posledním čtvrtletí roku 2009 činil podíl pracujících osob pouze 46,8% všech obyvatel České republiky. Zvýšil se také počet osob pečujících o dítě nebo jinou osobu vyžadující soustavnou péči. Naopak v roce 2007 pozitivně ovlivnil výnos DPFO hospodářský růst v České republice spojený s poklesem nezaměstnanosti a vytvářením nových pracovních míst.²²

²² http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html [cit.2.5.2011]

4.2 Celostátní výnosy z daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v letech 2005 – 2009

Celostátní inkaso z daně z příjmů ze závislé činnosti za rok 2005 dosáhlo 110,4 mld. Kč, t.j. plnění rozpočtu na 99,5 %. Meziroční index 107,3 % představoval nárůst o 7,5 mld. Kč. Z toho 24,7 mld. Kč bylo převedeno do rozpočtu obcí (rozpočet počítal s celoročním příjmem z této daně ve výši 24,5 mld. Kč), 9,3 mld. Kč do rozpočtu krajů (korigovaný rozpočet počítal s celoroční participací ve výši 9,9 mld. Kč) a 76,4 mld. Kč do státního rozpočtu (rozpočet počítal s 76,5 mld. Kč). Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v roce 2005 činil 17,14%. Procentuální podíl daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků na celkové DPFO činil 77,53%.

Celostátní inkaso z daně z příjmů ze závislé činnosti za rok 2006 dosáhlo 111,6 mld. Kč, t.j. plnění rozpočtu na 105,5 %. Meziroční index 101,1 % představoval nárůst o 1,2 mld. Kč. Z toho 24,9 mld. Kč bylo převedeno do rozpočtu obcí (rozpočet počítal s celoročním příjmem z této daně ve výši 23,7 mld. Kč), 9,7 mld. Kč do rozpočtu krajů (rozpočet počítal s celoroční participací ve výši 9,1 mld. Kč) a 77,0 mld. Kč do státního rozpočtu (rozpočet počítal s 73,0 mld. Kč). Podíl daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v tomto roce činil na celkových celostátních daňových příjmech 16,97%. Podíl této daně na celkové celostátní DPFO v roce 2006 dosáhl 81,58%.

V roce 2007 dosáhlo celostátní inkaso 125,9 mld. Kč, tj. plnění rozpočtu na 103,9 %. Objem daňových příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků, náležící státnímu rozpočtu dosáhl výše 87,2 mld. Kč při naplnění rozpočtu na 104,3 %. Meziročně pak tyto příjmy vzrostly o 10,2 mld. Kč, tj. o 13,2 % (rozpočet počítal s růstem o 6,6 mld. Kč, tj. o 8,6 % proti skutečnosti 2006). Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v roce 2007 činil 17,1%. Podíl na celkové celostátní DPFO dosáhl 83,1%.

Celostátní inkaso za rok 2008 dosáhlo 115,0 mld. Kč, tj. plnění rozpočtu na 100,8 %. Objem daňových příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků, náležící státnímu rozpočtu, dosáhl výše 78,5 mld. Kč (tj. rozhodující podíl na celkovém inkasu DPFO 82,7 %) při naplnění rozpočtu na 100,7 %. Meziročně pak tyto příjmy klesly o 8,7 mld. Kč, tj. o 9,9 % (rozpočet počítal s poklesem o 9,2 mld. Kč, tj. o 10,5 % proti skutečnosti 2007). Podíl daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v tomto roce činil na celkových celostátních daňových příjmech 15,3%. Podíl na celkové celostátní DPFO pak dosáhl 80,22%.

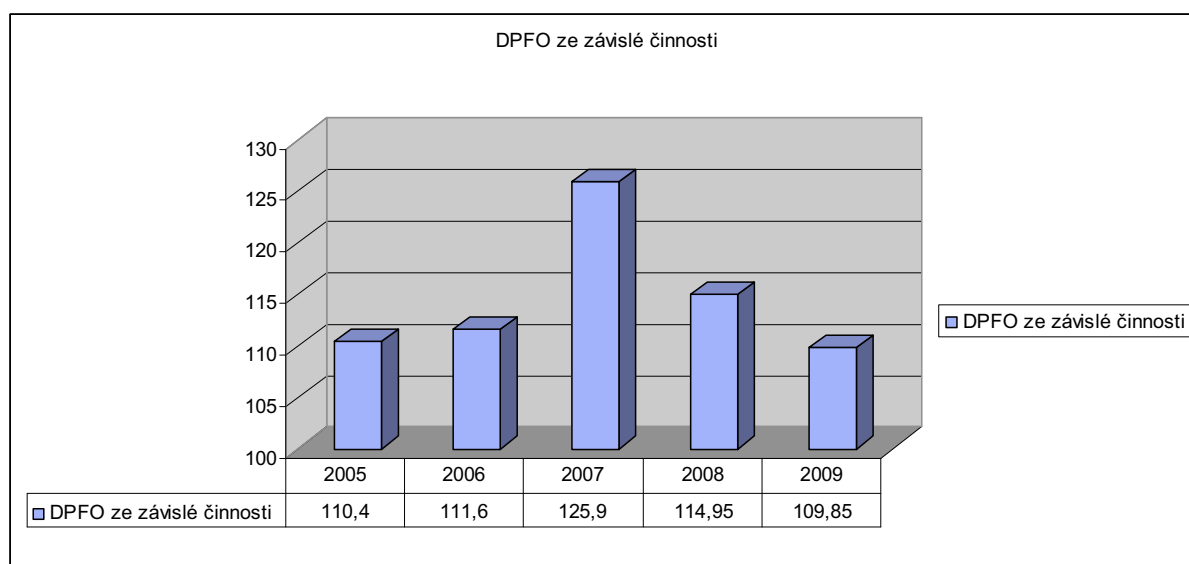
V roce 2009 dosáhlo celostátní inkaso 109,9 mld. Kč, tj. plnění rozpočtu na 85,8 %. Objem daňových příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků, náležící státnímu rozpočtu, dosáhl

výše 75,7 mld. Kč (tj. rozhodující podíl na celkovém inkasu DPFO 88,4 %) při naplnění rozpočtu na 86,6 %. Meziročně pak tyto příjmy klesly o 2,8 mld. Kč, tj. o 3,6 % (rozpočet počítal s nárůstem o 8,9 mld. Kč, tj. o 11,3 % proti skutečnosti 2008). Podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech v roce 2009 byl 16,14%. Podíl na celkové celostátní DPFO dosáhl 86,22%.

Nejvyšší podíl na celkových celostátních daňových příjmech této daně byl v roce 2005 a činil 17,14%. Naopak nejnižší podíl na celkových celostátních daňových příjmech z výnosu daně ze závislé činnosti a z funkčních požitků byl v roce 2008 a činil 15,3%. Na celkové celostátní dani z příjmů fyzických osob byl nejvyšší podíl daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v roce 2009 a činil 86,22% nejnižší podíl byl v roce 2005 a činil 77,53%.

Graf 4.2 Celostátní výnosy z daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v letech 2005 – 2009

V mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výnosů v letech 2005 - 2009

Graf 4.2 znázorňuje celostátní výnosy z daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v letech 2005 – 2009. V roce 2007 byly výnosy z této daně nejvyšší za celé hodnocené období. V tomto roce pozitivně ovlivnil výnos daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků hospodářský růst v České republice spojený s poklesem nezaměstnanosti a vytvářením nových pracovních míst. Nejnižší výnos daně byl podobný v letech 2005 a 2009. V roce 2009 to bylo způsobeno celosvětovou krizí, nárůstem nezaměstnanosti a zvýšeným počtem osob pečujících o dítě nebo jinou osobu vyžadující soustavnou péči. Nízké

výnosy z daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků roce 2005 byly také vinou vysoké nezaměstnanosti.²³

4.3 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v letech 2005 – 2009

Celostátní inkaso daně z kapitálových výnosů za rok 2005 představuje 6,3 mld. Kč, t.j. pouze 82,5 % rozpočtu a je o 0,4 mld. Kč (o 6,1 %) nižší než bylo za rok 2004. Státní rozpočet získal na této dani 4,5 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 1,3 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,5 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 0,98%. Podíl této daně na celkové DPFO v roce 2005 byl 4,42%.

Celostátní inkaso daně z kapitálových výnosů za rok 2006 představuje 7,4 mld. Kč, t.j. 113,5 % rozpočtu a je o 1,0 mld. Kč (o 16,2 %) vyšší než bylo za rok 2005. Státní rozpočet získal na této dani 5,2 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 1,5 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,6 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 1,12%. Podíl této daně na celkové DPFO v roce 2006 byl 5,41%.

V roce 2007 dosahovalo celostátní inkaso daně z kapitálových výnosů 8,6 mld. Kč. Státní rozpočet získal na této dani 6,1 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 1,74 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,73 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 1,17%. Podíl této daně na celkové DPFO v roce 2007 byl 5,68%.

V roce 2008 dosahovalo celostátní inkaso daně z kapitálových výnosů 10,31 mld. Kč. Státní rozpočet získal na této dani 7,23 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 2,19 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,89 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 1,35%. Podíl této daně na celkové DPFO v roce 2008 byl 7,19%.

Celostátní inkaso daně z kapitálových výnosů za rok 2009 představuje 10,07 mld. Kč. Státní rozpočet získal na této dani 7,06 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 2,15 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,87 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na

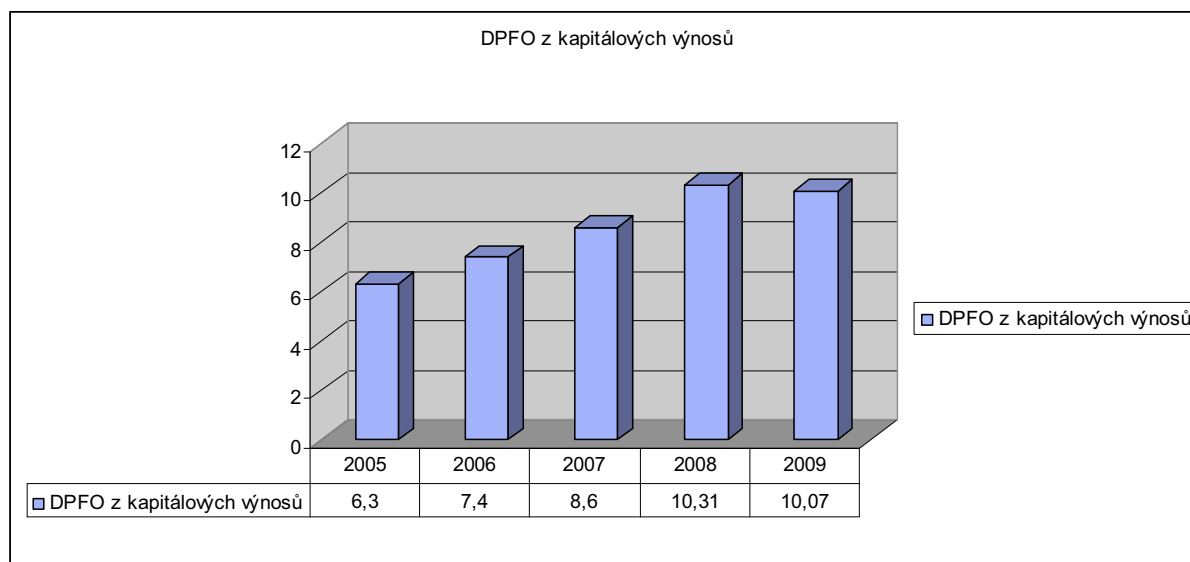
²³ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html [cit.2.5.2011]

celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 1,48%. Podíl této daně na celkové DPFO v roce 2009 byl 7,9%.

Nejvyšší podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů na celkových celostátních daňových příjmech byl v roce 2009 a činil 1,48%, naopak nejnižší podíl této daně na celkových celostátních daňových příjmech byl v roce 2005 a činil 0,98%. Na celkové dani z příjmů fyzických osob byl nejvyšší podíl daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v roce 2009 a činil 7,9% a nejnižší podíl této daně na celkové dani z příjmů byl s procentuální hodnotou 4,42% v roce 2005.

Graf 4.3 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v letech 2005 – 2009

V mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výnosů v letech 2005 – 2009

Graf 4.3 znázorňuje celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v letech 2005 – 2009. Výnosy této daně mají v hodnoceném období vzestupnou tendenci vyjma roku 2009, kdy negativní dopad na výnosy této daně mělo snížení objemu prostředků použitých na výplatu dividend a podílů na zisku. Na výnosu z roku 2005, který byl nejnižší negativně působila skutečnost, že příjmy poplatníků v důsledku růstu ekonomiky zpravidla překračovaly hranici 5 000,-Kč, do jejíž výše podléhají srážkové dani.²⁴

²⁴ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html [cit.2.5.2011]

4.4 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v letech 2005 – 2009

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání v roce 2005 dosahoval 25,7 mld. Kč. Státní rozpočet získal z této daně 13,9 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 10,5 mld. Kč a do rozpočtu krajů 1,3 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 4%. Podíl této daně na celkové DPFO za rok 2005 byl 18,05%.

V roce 2006 dosahoval celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání 17,8 mld. Kč. Státní rozpočet získal z této daně 9,3 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 7,5 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,9 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 2,71%. Podíl této daně na celkové DPFO za rok 2006 byl 13,01%.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání v roce 2007 dosahoval 17 mld. Kč. Státní rozpočet získal z této daně 8,9 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 7,26 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,85 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 2,31%. Podíl této daně na celkové DPFO za rok 2007 byl 11,22%.

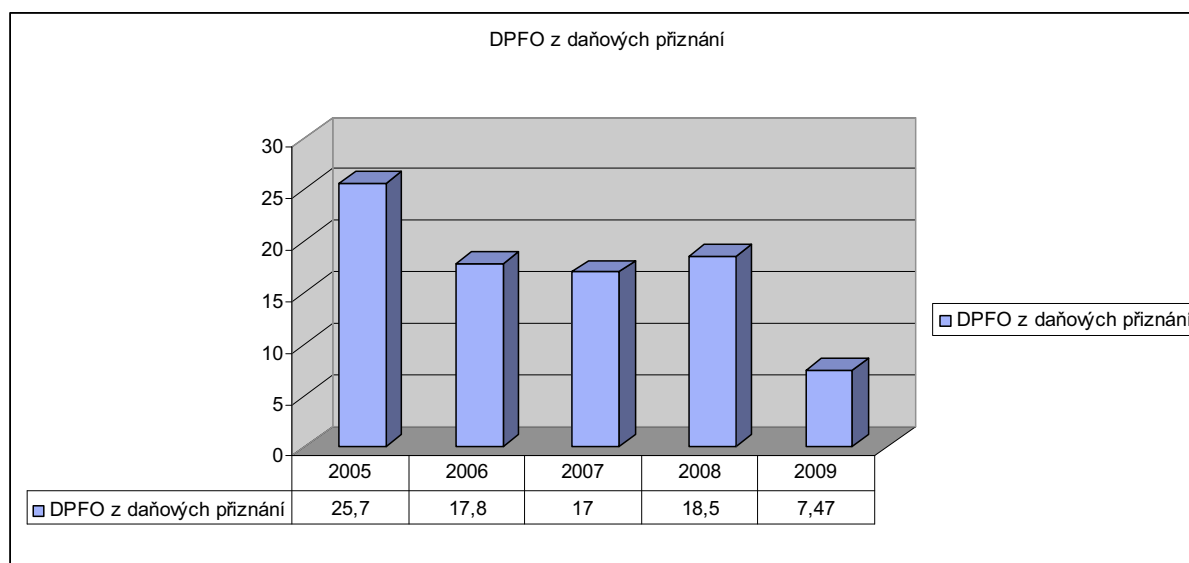
V roce 2008 dosahoval celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání 18,5 mld. Kč. Státní rozpočet získal z této daně 9,2 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 7,96 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,9 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 2,42%. Podíl této daně na celkové DPFO za rok 2008 byl 12,91%.

Celostátní výnos daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání v roce 2009 dosahoval 7,47 mld. Kč. Státní rozpočet získal z této daně 2,88 mld. Kč, do rozpočtu obcí bylo převedeno 4,08 mld. Kč a do rozpočtu krajů 0,51 mld. Kč. Podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech činil v tomto roce 1,1%. Podíl této daně na celkové DPFO za rok 2009 byl 5,86%.

Nejvyšší podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech byl v roce 2005 s procentuální hodnotou 4%. Nejnižší podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání na celkových celostátních daňových příjmech byl v roce 2009 se svými 1,1%. Na celkové dani z příjmů fyzických osob byl nejvyšší podíl této daně v roce 2005 s procentuální hodnotou 18,05%. Naopak nejnižší podíl daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání byl v roce 2009 s procentuální hodnotou 5,86%.

Graf 4.4 Celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v letech 2005 – 2009

V mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výnosů v letech 2005 – 2009

Graf 4.4 znázorňuje celostátní výnosy daně z příjmů fyzických osob z daňového přiznání v letech 2005 – 2009. Nejvyšší výnos z této daně byl v roce 2005. Na výnos této daně pozitivně působil, zejména vliv institutu minimálního základu daně (§ 7c zákona o daních z příjmů), který byl začleněn do zákona k 1.1.2004 jako opatření proti daňovým únikům. Důvodem této legislativní úpravy byla skutečnost, že v předchozích letech cca 145 tisíc poplatníků vykazovalo ztrátu z podnikání, a to i trvale. Přesto tyto osoby dlouhodobě podnikaly, což signalizovalo, že s největší pravděpodobností v rozporu se zákonem o daních z příjmů snižují základ daně. Nejnižší výnos daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání byl v roce 2009. Prvním z faktorů, který negativně ovlivnil vývoj inkasa v tomto roce, bylo protikrizové opatření Ministerstva financí, které na základě usnesení vlády č. 204 ze dne 16. 2. 2009 vydalo rozhodnutí čj. 43/20 650/2009 - 431, o zrušení povinnosti hradit zálohy na daň z příjmů (fyzických a právnických osob) splatné v průběhu kalendářního roku 2009 osobám s maximálně 5-ti zaměstnanci. Podle kvalifikovaného odhadu byla z uvedeného důvodu na DPFO ze samostatné výdělečné činnosti zrušena zálohová povinnost cca 94 tisícům daňových subjektů a výpadek celkového inkasa (bez ohledu na rozpočtové určení) za rok 2009 z tohoto titulu činí více než 8 mld. Kč. Druhou okolností, která zapříčinila pokles inkasa v průběhu roku 2009, bylo, že v roce 2009 požádalo více než 5 tisíc daňových subjektů o stanovení záloh jinak než vyplývalo z jejich poslední známé daňové povinnosti. Bylo zřejmé, že hospodářské výsledky za zdaňovací období 2009 budou mnohem horší než v minulých letech. Výpadek celkového inkasa (bez ohledu na rozpočtové určení) za rok 2009 z toho titulu činí téměř 1 mld. Kč. Další propad celkového inkasa v roce 2009 v hodnotě okolo 6 mld. Kč pak

jde na vrub hospodářské krize v kombinaci s legislativními změnami zákona o daních z příjmů. Negativní dopad měly zejména legislativní úpravy zavedené zákony č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů a č. 2/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony s účinností pro zdaňovací období roku 2008, a to:

- zavedení jednotné sazby daně ve výši 15%
- výrazné zvýšení slev na dani a daňového zvýhodnění
- zvýšení limitu vlastního příjmu manželky/manžela

Ve zdaňovacím období 2007 platila progresivní sazba daně (12 %, 19 %, 25 % a 32 %). Proto byly zálohy hrazené ve 2. až 4. čtvrtletí roku 2008 odvozeny z výrazně vyšší daňové povinnosti. Pro zdaňovací období počínající rokem 2008 byla zavedena jednotná sazba daně (15%). Snížení sazby daně vyvolalo pokles daňové povinnosti. Po podání daňových přiznání za rok 2008 (v březnu 2009) vyšlo najevo, že objem daně vybraný na zálohách tentokrát tvoří podstatně vyšší podíl z celkové daňové povinnosti než tomu bylo za předchozí zdaňovací období, a to i přesto, že z důvodů shora uvedených část poplatníků nehradila zálohu splatnou v 1. čtvrtletí 2009, která se započítává na daňovou povinnost 2008.²⁵

4.5 Výnos daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu porovnání 2005-2009

Státnímu rozpočtu náleží 70,49 % výnosu daně z příjmů fyzických osob srážené podle zvláštní sazby, 68,99 % daně z příjmů ze závislé činnosti a 52,29 % daně z příjmů placené poplatníky podávající daňové přiznání.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu v roce 2005 činil 94,8 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 76,4 mld. Kč což je 80,59% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 4,5 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu se jedná o 4,75%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání, která připadá na státní rozpočet činí 13,9 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 14,66%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu v roce 2006 činil 91,6 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 77 mld. Kč

²⁵ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html [cit.2.5.2011]

což je 84,06% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 5,2 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu se jedná o 5,68%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na státní rozpočet činí 9,3 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 10,15%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu v roce 2007 činil 102,1 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 87,2 mld. Kč což je 85,41% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 6,1 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu se jedná o 5,97%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na státní rozpočet činí 8,9 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 8,72%.

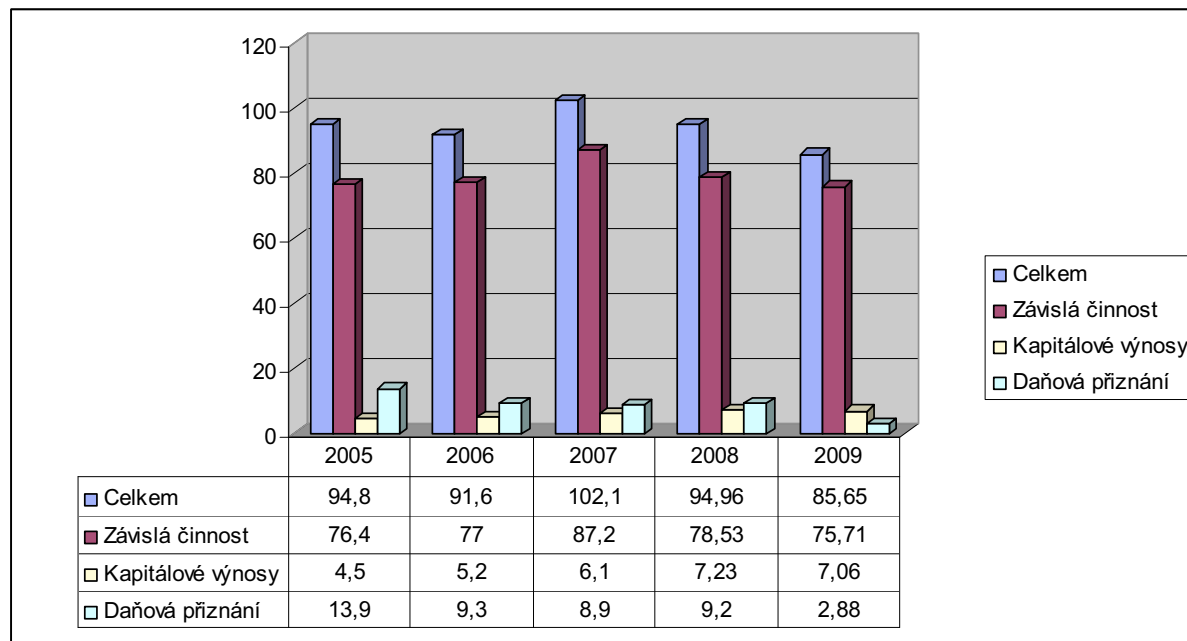
Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu v roce 2008 činil 94,96 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 78,53 mld. Kč což je 82,7% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 7,23 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu se jedná o 7,61%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na státní rozpočet činí 9,2 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 9,69%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu v roce 2009 činil 85,65 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 75,71 mld. Kč což je 88,39% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 7,06 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob ve státním rozpočtu se jedná o 8,24%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na státní rozpočet činí 2,88 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 3,36%.

Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem ve státním rozpočtu byl v roce 2007, kdy výnos z této daně činil 102,1 mld. Kč, naopak nejnižší výnos byl v roce 2009, který činil 85,65 mld. Kč. Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků ve státním rozpočtu byl v roce 2007 a činil 87,2 mld. Kč, nejnižší výnos byl v roce 2009 a činil 75,71 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů ve státním rozpočtu byl nejvyšší v roce 2008 a činil 7,23 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2005 a činil 4,5 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob

z daňových přiznání ve státním rozpočtu byl nejvyšší v roce 2005 a činil 13,9 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2009 a činil 2,88 mld. Kč. Porovnání nabízí graf 4.5

Graf 4.5 Porovnání DPFO ve státním rozpočtu 2005-2009

Zdroj: vlastní zpracování dle zjištěných výnosů 2005 – 2009

Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků ve státním rozpočtu měla nejvyšší podíl na celkové DPFO ve státním rozpočtu v roce 2009, kdy činila celých 88,39%, nejnižší podíl této daně na celkové DPFO ve státním rozpočtu byl v roce 2005 se svými 80,59%.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů měla v roce 2009 nejvyšší podíl na celkové DPFO ve státním rozpočtu s procentuální hodnotou 8,24% a naopak nejnižší podíl této daně na celkové DPFO ve státním rozpočtu byl v roce 2005 kdy její podíl dosáhl pouze 4,75%

Daň z příjmů fyzických osob z daňových přiznání měla nejvyšší podíl na celkové DPFO ve státním rozpočtu v roce 2005, kdy její podíl činil 14,66%, nejnižší podíl této daně byl v roce 2009 s hodnotou 3,36%.

4.6 Výnos daně z příjmů fyzických osob v rozpočtech obcí porovnání 2005-2009

Obcím v ČR je rozdělováno 21,4 % z 60 % celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob z podnikání. Jednotlivá obec získá podíl podle velikostní skupiny, do níž patří a podle skutečného počtu obyvatel a podle rozlohy svého území. Stejný procentuální podíl obec získá i z celostátního výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou, tedy 21,4 %.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí v roce 2005 činil 36,4 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 24,7 mld. Kč což je 67,86% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 1,3 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí se jedná o 3,57%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet obcí činí 10,5 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 28,85%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí v roce 2006 činil 36,4 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 24,9 mld. Kč což je 73,24% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 1,5 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí se jedná o 4,41%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet obcí činí 7,5 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 22,06%.

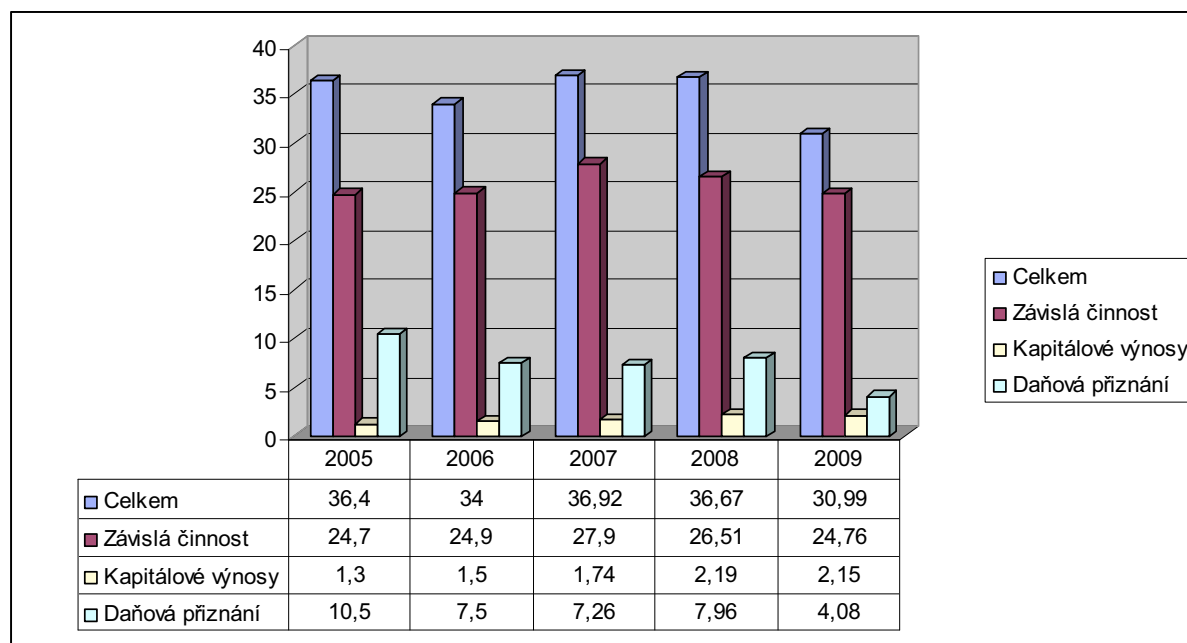
Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí v roce 2007 činil 36,92 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 27,9 mld. Kč což je 75,57% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 1,74 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí se jedná o 4,71%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet obcí činí 7,26 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 19,66%.

V roce 2008 činil výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí 36,67 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 26,51 mld. Kč což je 72,29% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 2,19 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí se jedná o 5,97%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet obcí činí 7,96 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 21,71%.

V roce 2009 činil výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí 30,99 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 24,76 mld. Kč což je 79,9% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 2,15 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu obcí se jedná o 6,94%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet obcí činí 4,08 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 13,17%.

Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu obcí byl v roce 2007, kdy výnos z této daně činil 36,92 mld. Kč, naopak nejnižší výnos byl v roce 2009, který činil 30,99 mld. Kč. Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků v rozpočtu obcí byl v roce 2007 a činil 27,9 mld. Kč, nejnižší výnos byl v roce 2005 a činil 24,7 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v rozpočtu obcí byl nejvyšší v roce 2008 a činil 2,19 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2005 a činil 1,3 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v rozpočtu obcí byl nejvyšší v roce 2005 a činil 10,5 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2009 a činil 4,08 mld. Kč. Porovnání nabízí graf 4.6

Graf 4.6 Porovnání DPFO v rozpočtech obcí 2005-2009

Zdroj: vlastní zpracování dle zjištěných výnosů 2005 – 2009

Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků v rozpočtu obcí měla nejvyšší podíl na celkové DPFO ve státním rozpočtu v roce 2009, který činil 79,9%nejnižší podíl této daně na celkové DPFO rozpočtu obcí byl v roce 2005 se svými 67,86%.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů měla v roce 2009 nejvyšší podíl na celkové DPFO v rozpočtu obcí s procentuální hodnotou 6,94% a naopak nejnižší podíl této daně na celkové DPFO v rozpočtu obcí byl v roce 2005 kdy její podíl dosáhl pouze 3,57%

Daň z příjmů fyzických osob z daňových příznání měla nejvyšší podíl na celkové DPFO v rozpočtu obcí v roce 2005, kdy její podíl činil 28,85%, nejnižší podíl této daně byl v roce 2009 s hodnotou 13,17%.

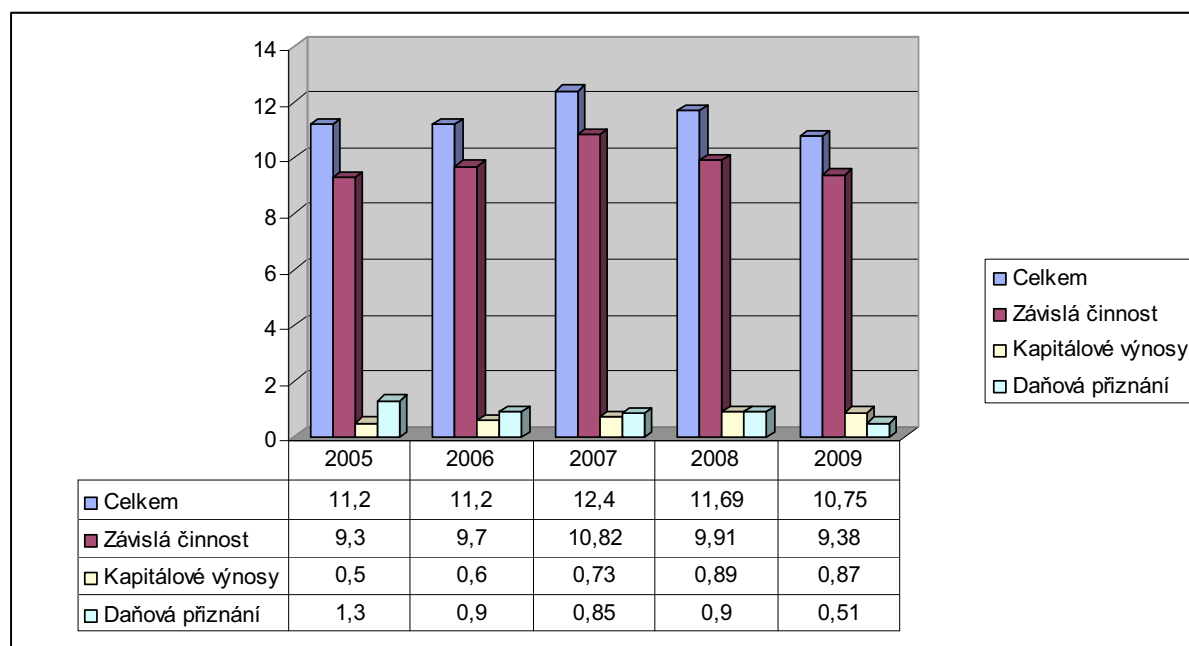
4.7 Výnos daně z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů porovnání 2005-2009

Do rozpočtů krajů plyne výnos z daně z příjmů srážkové 8,92 %, výnos z daně z příjmů ze závislé činnosti rovněž 8,92 % a výnos z daně z příjmů z podnikání 5,352 %.

Následující graf 4.7 znázorňuje porovnání daně z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů v letech 2005 – 2009.

Graf 4.7 Porovnání DPFO v rozpočtech krajů 2005-2009

V mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle zjištěných výnosů 2005 – 2009

V roce 2005 byl výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtech krajů 11,2 mld. Kč. Z toho byl výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků 9,3 mld. Kč což je v procentuálním vyjádření 83,04%. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v rozpočtech krajů činil v tomto roce 0,5 mld. Kč. Z celkových daní z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů se jedná o 4,46%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání, která připadá na rozpočet krajů činí 1,3 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 11,61%.

V roce 2006 byl výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtech krajů 11,2 mld. Kč. Z toho byl výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků 9,7 mld. Kč což je v procentuálním vyjádření 86,61%. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v rozpočtech krajů činil v tomto roce 0,6 mld. Kč. Z celkových daní z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů se jedná o 5,36%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání, která připadá na rozpočet krajů činí 0,9 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 8,04%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu krajů v roce 2007 činil 12,4 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 10,82 mld. Kč což je 87,26% podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 0,73 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu krajů se jedná o 5,89%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet krajů činí 0,85 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 6,85%.

V roce 2008 byl výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtech krajů 11,69 mld. Kč. Z toho byl výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků 9,91 mld. Kč což je v procentuálním vyjádření 84,77%. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v rozpočtech krajů činil v tomto roce 0,89 mld. Kč. Z celkových daní z příjmů fyzických osob v rozpočtech krajů se jedná o 7,61%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet krajů činí 0,9 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 7,7%.

Výnos daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu krajů v roce 2009 činil 10,75 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků činila 9,38 mld. Kč což je 87,26 % podílu z celkové DPFO. Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů činila v tomto roce 0,87 mld. Kč. Z celkové daně z příjmů fyzických osob v rozpočtu krajů se jedná o 8,09%. Daň z příjmů fyzických osob z daňového přiznání , která připadá na rozpočet krajů činí 0,51 mld. Kč a podíl na celkové DPFO je v procentuálním vyjádření 4,74%.

Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob celkem v rozpočtu krajů byl v roce 2007, kdy výnos z této daně činil 12,4 mld. Kč, naopak nejnižší výnos byl v roce 2009, který činil 10,75 mld. Kč. Nejvyšší výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků v rozpočtu krajů byl v roce 2007 a činil 10,82 mld. Kč, nejnižší výnos byl v roce 2005 a činil 9,3 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů v rozpočtu krajů byl nejvyšší v roce 2008 a činil 0,89 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2005 a činil 0,5 mld. Kč. Výnos z daně z příjmů fyzických osob z daňových přiznání v rozpočtu krajů byl nejvyšší v roce 2005 a činil 1,3 mld. Kč, nejnižší výnos z této daně byl v roce 2009 a činil 0,51 mld. Kč.

Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků v rozpočtu krajů měla nejvyšší podíl na celkové DPFO v rozpočtu krajů v roce 2009 a 2007, kdy činila celých

87,26%, nejnižší podíl této daně na celkové DPFO v rozpočtu krajů byl v roce 2005 se svými 83,04%.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů měla v roce 2009 nejvyšší podíl na celkové DPFO v rozpočtu krajů s procentuální hodnotou 8,09% a naopak nejnižší podíl této daně na celkové DPFO v rozpočtu krajů byl v roce 2005 kdy její podíl dosáhl pouze 4,46%

Daň z příjmů fyzických osob z daňových příznání měla nejvyšší podíl na celkové DPFO ve státním rozpočtu v roce 2005, kdy její podíl činil 11,61%, nejnižší podíl této daně byl v roce 2009 s hodnotou 4,74%.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit postavení daně z příjmů fyzických osob v daňovém systému České republiky v letech 2005 – 2009. V první kapitole práce je nastíněno postavení v daňovém systému České republiky a lze vidět její pozici ve srovnání s ostatními daněmi, které tvoří tento systém. Druhá kapitola pojednává o jednotlivých částech daně z příjmů fyzických osob. V této kapitole je objasněno, co daň z příjmů fyzických osob znamená, z čeho se skládá a koho se týká. Dále jakým způsobem a z čeho je daň z příjmů fyzických osob vybírána. V poslední třetí kapitole došlo ke zhodnocení daně za časové období posledních pěti let, 2005-2009 jak z hlediska celkového celostátního výnosu, tak i z hlediska podílů jednotlivých typů daní na celkové dani z příjmů fyzických osob.

Vývoj daně z příjmů fyzických osob lze v České republice charakterizovat postupným snižováním sazeb až na jednotnou lineární sazbu, která činí 15 % ze základu daně, zvyšováním nezdanitelných částí daně, doplňováním odčitatelných položek. Zákon o dani z příjmů pojednává nejen o dani příjmů fyzických osob, ale také o dani z příjmů právnických osob, průběžným doplňováním tohoto zákona dochází k jeho stále složitější struktuře. Od roku 2008 je však snaha o jeho zjednodušení. Zpřesňuje se vymezení předmětu daně, co není jejím předmětem, podmínky pro oprávnění na osvobození a úlevy na daních. Stát má samozřejmě zájem na tom, aby nedocházelo k daňovým únikům, a do státní pokladny plynulo dostatečné množství finančních prostředků, které se dále přerozdělují veřejnými rozpočty. Přesnější a jednodušší zákony či ustanovení mají zabránit daňovým ztrátám z důvodu obcházení daňové povinnosti subjektů.

V rámci Evropské unie dochází ke sbližování jednotlivých daňových systémů pomocí tzv. harmonizace daní. Tato harmonizace je v době, kdy je mezinárodní obchod nedílnou součástí fungování hospodářství nutná. Státy mezi sebou uzavírají dohody o zamezení dvojího zdanění příjmů, jelikož u daně z příjmů fyzických osob ještě k této harmonizaci nedošlo.

Z dlouhodobého hlediska inkaso daně z příjmů fyzických osob neustále mírně vzrůstá. V důsledku růstu ekonomiky byl tento vývoj daňového výnosu pozitivně ovlivněn. Při větším počtu zaměstnaných osob se zvýšil počet poplatníků zatížených daňovým břemenem. Následkem celosvětové krize, která probíhala v roce 2008 až 2009, se ekonomika země dostala do recese. Dochází ke zvyšování nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt klesá a tím

i výnos daně z příjmů fyzických osob nedosahuje výše jako v předchozích letech.

Seznam literatury

Odborná literatura

- [1] KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie - úvod do problematiky*. 2.vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009, ISBN 978-80-7357-423-9
- [2] ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. 4. vyd. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-799-7
- [3] VANČUROVÁ, A.; LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2010*. 10.vyd. Praha: 1.VOX, 2010. ISBN 978-80-86324-86-9
- [4] LÁCHOVÁ, L. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-320-1
- [5] ŠIROKÝ, Jan. A kol. *Daňová teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8

Elektronické publikace

- [6] Státní závěrečný účet za rok 2005 [online], 2006,[cit.26.4.2011]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html
- [7] Státní závěrečný účet za rok 2006 [online], 2007,[cit.26.4.2011]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html
- [8] Státní závěrečný účet za rok 2007 [online], 2008,[cit.26.4.2011]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html
- [9] Státní závěrečný účet za rok 2008 [online],2009,[cit.26.4.2011].Dostupný z WWW:http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html
- [10] Státní závěrečný účet za rok 2009 [online], 2010,[cit.26.4.2011]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html

Internetové zdroje

[11] Finance. [cit. 19.4.2011] Dostupné na WWW: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/dan-z-prijmu-tuzemsko/prijmy-a-vydaje/>

[12] Moje živnost. [cit.19.4.2011] Dostupné na WWW: <http://www.mojezivnost.cz/dane/odecitatelne-polozky>

Seznam zkratk a symbolů

DPH daň z přidané hodnoty

DPPO daň z příjmů právnických osob

DPFO daň z příjmů fyzických osob

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO)
- má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 1.5.2011

.....

Lenka Červenková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Vratimovská 178

738 01 Lískovec